

Socijalna inkluzija Romske i Egipćanske populacije u obrazovni proces

SOCIJALNA POLITIKA CRNE GORE

Socijalna inkluzija

- ▶ Prema postojećim i dostupnim podacima iz popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u Crnoj Gori, 6251 lice se izjasnilo da pripada romskoj nacionalnosti ili 1,01 % od ukupnog stanovništva.
- ▶ Populacija Egipćana broji 2054 lica, odnosno 0,33 % od ukupnog stanovništva, dok romskim kao maternjim jezikom govori 5169 lica.
- ▶ Najveći broj Roma živi na teritoriji Podgorice (3988), zatim Berana (531), Nikšića (483), Bijelog Polja (334), Herceg Novog (258), a najveći broj Egipćana se nalazi u Podgorici (685), Nikšiću (446), Tivtu (335) i u Beranama (170). Romskim kao maternjim jezikom u Crnoj Gori govori 5.169 osoba

Socijalna inkluzija

- ▶ Socijalna inkluzija Roma i Egipćana uključuje sljedeće:
- ▶ 1) Konstruktivni i pragmatični pristup koji smanjuje diskriminaciju
- ▶ 2) Jasno targetiranje
- ▶ 3) Inter-kulturalni pristup
- ▶ 4) Korišćenje tzv. 'mainstream' mjera
- ▶ 5) Uvažavanje rodni pitanja
- ▶ 6) Politiku koja se može pratiti i evaluisati (evidence based policy)
- ▶ 7) Korišćenje EU instrumenata
- ▶ 8) Uključivanje regionalnih i lokalnih vlasti
- ▶ 9) Aktivno uključivanje civilnog društva
- ▶ 10) Aktivnu participaciju romske i egipćanske zajednice

Socijalna inkluzija

- ▶ Integrativni pristup u borbi protiv socijalne isključenosti, segregacije i borbe protiv siromaštva.
- ▶ Ključne oblasti predlažu sljedeće:
- ▶ Obrazovanje;
- ▶ Zapošljavanje;
- ▶ Stanovanje;
- ▶ Zdravstvena zaštita
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Socijalna inkluzija

- ▶ Integrativnost (tzv. comprehensive approach)
- ▶ Dostižnost/ostvarljivost (tzv. measures are realistic and achievable)
- ▶ Aktivna participacija i uključivanje romskog i egipćanskog civilnog društva (tzv. participation and cooperation)
- ▶ Monitoring i evaluacija primjene Strategije (tzv. evidence based policy)
- ▶ Procjena efekata primjene Strategije (tzv. impact assesment)
- ▶ Posebna osjetljivost na inkluziju žena i djece (tzv. gender and child sensitive approach) (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Principi

- ▶ Princip ravnopravnosti i jednakosti šansi
- ▶ Princip nediskriminacije
- ▶ Princip desegregacije.
- ▶ Princip afirmativne akcije
- ▶ Afirmativna akcija-preferencijalni tretman – pozitivna diskriminacija, kao što je predviđeno članom 8 Ustava Crne Gore u kom se predviđa da se neće smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalno, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja sup o bilo kom osnovu u nejednakom položaju. (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Stanovanje

- ▶ Na osnovu istraživanja Ministarstva za ljudska i manjinska prava (2016), najveći broj Roma i Egipćana (oko 77%) živi u segregisanim naseljima, dominantno u tri opštine, a to su Podgorica (57% ukupne romske i egipćanske populacije), Nikšić (11%) i Berane (9%).
- ▶ Problem je u prethodnom periodu otežan usljed činjenice da je regionalna i unutrašnja mobilnost Roma i Egipćana dovela do formiranja još nekoliko segregisanih romskih i egipćanskih naselja u ostalim opštinama (Tivat, Ulcinj i Herceg Novi). U ova tri pomenuta naselja, segregisana naselja su formirana na veoma neuslovnim lokacijama, a posebno u Tivtu, gdje je naselje na privatnom posjedu i pod prijetnjom prinudnog iseljenja.
- ▶ Od svih objekata u kojima žive Romi i Egipćani u Crnoj Gori njih oko 60 % domaćinstava živi u legalizovanim objektima koji su u vlasništvu nekog od članova porodice, tj. oko 40% domaćinstava živi u objektima koji nijesu legalizovani, a u velikom broju slučajeva ne postoji ni zakonski način da se izvrši legalizacija. (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Ciljevi

- ▶ Izgradnja socijalnih stanova u Podgorici, Nikšiću i Beranama
- ▶ Pобољшanje uslova stanovanja Roma i Egipćana
- ▶ Legalizacija romskih i egipćanskih naselja i/ili objekata
- ▶ Izmještanje (realokacija) romskih i egipćanskih naselja i/ili objekata
- ▶ Primjena tzv. ad hoc mjera za poboljšanje uslova stanovanja
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Obrazovanje

- ▶ Crna Gora je u proteklih deset godina ostvarila napredak u oblasti inkluzivnog obrazovanja. Sve veći broj djece romske i egipćanske populacije upisuje osnovnu školu.
- ▶ Prema podacima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova iz 2011. godine, polovina od ukupnog broja djece romske i egipćanske populacije pohađa školu. Manje od jedne trećine završi osnovnu školu, dok 7% njih završi srednje obrazovanje.
- ▶ To je ipak ogromna razlika u poređenju sa 98%, odnosno 86% kolika je stopa završetka osnovne, odnosno srednje škole među djecom većinske populacije. Samim tim, uspjeh u obrazovanju djece romske i egipćanske populacije je na mnogo nižem nivou nego kod ostatka stanovništva

Ciljevi

- ▶ Povećanje stepena upisa i smanjenje drop-outa na svim nivoima obrazovanja.
- ▶ Povećanje stepena upisa romske i egipćanske djece u predškolsko obrazovanje.
- ▶ Pospješivanje školskog uspjeha romske i egipćanske djece
- ▶ Posebne mjere usmjerene na smanjenje drop-outa
- ▶ Podizanje svijesti o značaju obrazovanja
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Zdravstvena zaštita

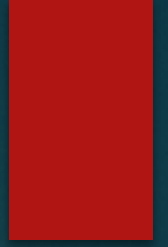
- ▶ Prije svega, oko 40% uzorkom obuhvaćenih Roma i Egipćana vlastito zdravstveno stanje procenjuje kao loše ili veoma loše. U 26% romskih i egipćanskih domaćinstava živi makar jedna osoba teškog zdravstvenog stanja ili sa invaliditetom, od čega u 6% ovih domaćinstava (od tih 26%), živi više od jedne osobe teškog zdravstvenog stanja.
- ▶ U više od 1/3 ispitanih domaćinstava identifikovano je da je bilo smrtnog slučaja u porodici koji se desio od 2010. godine do danas. Kalkulišući očekivano trajanje života samo za ovaj period došlo se do podatka da je očekivano trajanje života pripadnika romske populacije 55. godina. Poređenja radi, očekivani životni vijek pripadnika većinskog stanovništva u Crnoj Gori je 76. godina¹³.
- ▶ To u prevodu znači da, kada se neko rodi kao Rom ili Egipćanin u Crnoj Gori očekivano je da će u prosjeku živjeti oko 20 godina kraće od nekog koji je u istoj zemlji rođen kao neko ko ne pripada romskoj ili egipćanskoj populaciji.
(Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Ciljevi

- ▶ Povećanje stepena dostupnosti zdravstvenoj zaštiti.
- ▶ Preventivne akcije i terenske kampanje.
- ▶ Kampanje informisanja i podizanja svijesti.

- ▶ Ključni problem: uspostavljanje medijacije između zdravstvenog sistema i pripadnika romske i egipćanske populacije u cilju ostvarivanja prava koja imaju u okviru definisanog zdravstvenog sistema. (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Zapošljavanje

- ▶ Ne postoje precizni podaci o registrovanoj nezaposlenosti Roma i Egipćana, s obzirom da propisima o evidencijama u oblasti nezaposlenosti i zapošljavanja nije predviđeno evidentiranje podataka o etničkoj pripadnosti lica koja traže zaposlenje.
- ▶ Preko 90% registrovanih pripadnika romske i egipćanske populacije čine lica bez zanimanja i stručne spreme koji, po pravilu, duže čekaju na zaposlenje.
- ▶ Evropska strategija 2020. postavlja načelni cilj da 75% stanovništva starosne dobi od 20-64. bude zaposleno (u prosjeku, stopa zaposlenosti u EU iznosi 68, 8%)¹⁶. (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Ciljevi

- ▶ Porast učešća Roma i Egipćana u mjerama aktivne politike zapošljavanja.
- ▶ Povećanje stepena stručne osposobljenosti pripadnika Roma i Egipćana.
- ▶ Direktne mjere usmjerene na zapošljavanje pripadnika Roma i Egipćana.
- ▶ Jačanje kapaciteta institucija sistema.
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Pravni status

- ▶ Kada je u pitanju domicilna romska i egipćanska populacija, u regulisanju crnogoskog državljanstva su postignuti mjerljivi rezultati kroz institucije sistema i u saradnji sa nevladinim sektorom i međunarodnim organizacijama.
- ▶ Pravni status je osnova za ostvarivanje ostalih prava raseljenih i interno raseljenih lica (R/IRL) i neophodan je za njihovu integraciju. Posjedovanje identifikacionih dokumenata predstavlja osnovni preduslov za uključivanje u sve tokove društvenog života romske i egipćanske populacije.
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

Ciljevi

- ▶ 1. Povećanje stepena upisa u matični registar rođenih;
- ▶ 2. Nastavak rješavanja zahtjeva IRL i domicilnog stanovništva romske i egipćanske populacije za dobijanje statusa u Crnoj Gori;
- ▶ 3. Pomoć u dobijanju ličnih dokumenata.
- ▶ Postoji određeni broj lica koja žive u Crnoj Gori, a nemaju državljanstvo. Preliminarnom analizom podataka, koja su ova lica dala tokom javnog poziva, moglo se zaključiti da najveći broj ima zakonske mogućnosti da zatraži državljanstvo neke druge države odmah nakon upisa u matični registar rođenih ili kroz program besplatne pravne pomoći za ona lica koja su već upisana u matični registar rođenih.
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

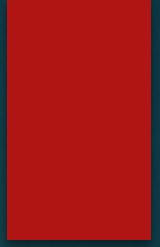
Socijalni status i porodična zaštita

- ▶ Najprije, kada je riječ o materijalnom statusu, oko 12% romskih i egipćanskih domaćinstava nema nikakvih prihoda, a prosječni prihodi po domaćinstvu jesu između 150,00 i 200,00 EUR (medijana).
- ▶ U 60% slučajeva ključni ili značajni prihodi romskih i egipćanskih porodica jesu socijalna pomoć koja im se pruža u različitim oblicima. Ovaj podatak je zanimljiv zato što se u odnosu na prethodni podatak 'samo' 19% Roma i Egipćana prijavilo da koristi usluge Centra za socijalni rad.
- ▶ Drugim riječima, na neki način oni dobijaju socijalna primanja bez posrednjovanja Centra. Kada je riječ o uslugama Centra, u najvećem broju slučajeva (12%), ispitanici tvrde da su dobili direktnu novčanu pomoć. U situacijama kada se prima socijalna pomoć, na osnovu podataka smo utvrdili da je to u prosječnom iznosu od 120,00 evra mjesečno. Jednokratnu novčanu pomoć jednom godišnje dobija oko 7% Roma i Egipćana, uz isto tako 6.5% onih koji ovaj vid pomoći primaju nekoliko puta godišnje.

Cijevi

- ▶ Borba protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama
- ▶ Prevencija i suzbijanje prosjačenja
- ▶ Borba protiv trgovine ljudima
- ▶ Sprečavanje sklapanja nedozvoljenog braka
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

KULTURA, IDENTITET I INFORMISANJE

- ▶ istraživanjem iz 2016. godine koje je realizovalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava utvrđeno je da se u 33% domaćinstava govori isključivo romski jezik. Gotovo 40% romske populacije nedovoljno dobro govori crnogorski jezik.
- ▶ Dodatno, preko 45% Roma ne čita i ne piše na crnogorskom jeziku, uz 20% onih koji čitaju i pišu, ali uz probleme. Kada je o informisanju riječ, podaci govore da nešto ispod 15% Roma jesu u stanju da identifikuju TV emisije na romskom jeziku koje se prikazuju na nacionalnom servisu.
- ▶ S druge strane, uprkos kampanjama koje su sprovedene u prethodnom periodu, manje od 4% Roma je u stanju da se sjeti neke reklame koja promovise prava Roma. (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)

CILJEVI

- ▶ Izradnja i jačanje romske kulture i romskog identiteta.
- ▶ Posebne mjere unapređivanja izdavaštva i mjere usmjerene na značaj romskog jezika
- ▶ Mjere usmjerene na sprječavanje i prevenciju diskriminacije od strane većinskog stanovništva
- ▶ Podizanje svijesti javnosti o problemima romske i egipćanske populacije u inkluzivnom procesu
- ▶ (Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, 2016-2020)